N°. 36. Donderdag 3 September 1914. 14de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL
ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

OPROEP.

Personen, genegen in het winter-seizoen 1914—1915 **Lezingen of Voordrachten** te houden over **Indische onderwerpen** wordt verzocht hiervan mededeeling te doen aan den Secretaris der Vereeniging „OOST EN WEST”, **Heulstraat 17, 's-Gravenhage,** met bekendstelling van het te behandelen onderwerp.

Namens het Hoofdbestuur,
DE SECRETARIS.

Uit de O. I. Mail.

De pest te Malang.

De correspondent van het „Bat. Nieuwsbl.” schrijft:

Er heeft in de gevangenis alhier een ziektegeval plaats gehad, welker verschijnselen den dokter deden denken met een geval van longpest te doen te hebben.

De lijder, een preventief gevangene, werd op last van den dokter opgenomen in de pestbarak. Het onderzoek van het bloed toonde echter aan, dat men hier te doen had met een geval van typhus, dus — gelukkig — geen pest, de man leefde dan ook gister nog, doch zijn toestand is vrijwel hopeloos.

Dat de diagnose met de uiterste zorgvuldigheid is vastgesteld, zal men begrijpen als men nagaat, dat, indien het een pestgeval was geweest en vooral bij longpest, de geheele gevangenis ontzwaveld had moeten worden, wat, met 't oog op de ruim zes honderd geïnterneerden, natuurlijk enorme bezwaren met zich brengt.

De ontzwaveling der huizen, gelegen in de onmiddellijke nabijheid van woningen, waar zich pestgevallen hebben voorgedaan, wordt met de uiterste consequentie doorgevoerd.

De sigarentoko van den heer W. Philips ondervindt daarvan thans de minder aangename gevolgen. Het huis ligt in de buurt „Djodipan”, waar zich reeds verscheidene gevallen van longpest onder de aldaar woonachtige Chineezen en Inlanders hebben voorgedaan en bij den dienst der pestbestrijding bekend staat als de pesthaard van Kotta Malang.

De eerste ambulance voor de pestbestrijding is met de „Kawi” aangekomen. Zij brengt haar eigen tenten mede, zoowel voor de verpleegsters als voor de zieken en is geheel ingericht als veldhospitaal. Zij wordt gelegerd in den omtrek van Kepandjen, een der meest door pest geteisterde streken.

Cholera.

Makassar is 20 Juli besmet verklaard wegens cholera. De pakketstoomer „Maetsuyker” was er met 6 choleragevallen van Pare Pare binnengeloopen, zette passagiers aan wal en vervolgde de reis

In de volgende 24 uur kwamen er 15 nieuwe choleragevallen voor, alle met doodelijken afloop.

Inenting voor typhus.

Het „Soer. N.” deelt mede, dat door het Legerbestuur aan de afdeelingscommandanten opgedragen is, de mindere militairen te wijzen op het nut en de gelegenheid van inenting voor typhus abdominal. Op de dagen van inenting zijn de manschappen vrij van dienst. Het serum wordt door het instituut Pasteur beschikbaar gesteld.

Atjeh.

Het gewestelijk bestuur van Atjeh en Onderhoorigheden seinde 18 dezer:

Meulaboh neergelegd bendehoofd Waki tim, buit blanke wapens.

Omtrent den moord op opzichter Heins wordt op 21 Juli uit Kotaradja geseind:

De gouverneur is teruggekeerd van Lhong, waar hij onderzoek deed inzake den moord op den B. O. W.-opzichter Heins.

Het is gebleken, dat deze door een zevental lieden vermoord is. Zij behoorden tot een groep ontevredenen wegens het te streng innen der belastingen door den imeum van de moekim Lhong.

De ontevredenen waren in de meening, dat de opzichter Heins den imeum hielp.

De heer Heins woonde geheel buiten de kampong aan de overzijde der rivier.

Hij had geen buren en overtuigd van de veiligheid had hij de aanbieding der hoofden zijn huis te doen bewaken afgeslagen. Tevens was bekend, dat de heer Heins voor het uitbetalen van koelies geld onder zich had, waardoor vermoedelijk ook de roofzucht is opgewekt.

Behalve de daders zijn bij de komst van den gouverneur uit vrees voor weerwraak ook nog een 20-tal lieden uitgeweken. De vluchtelingen worden vervolgd door brigades marechaussee. Het onderzoek wordt voortgezet.

Tramaanleg op Borneo.

Tot nu toe is het op Borneo niet tot tramaanleg gekomen. Thans bestaat, volgens het „Soer. Hand.”, he plan Bandjirmasin via Martapoera en Raitai Kandan met Amoentai te verbinden. Het gouvernement, zoo beweert het blad, zal garantie verleenen.

Een oude Japansche grafsteen.

De „Javabode” meldt:

Het mag een merkwaardige coincidentie worden genoemd, dat, — terwijl het comité der Koloniale Tentoonstelling te Semarang samen met de Japansch Nederlandsche vereeniging in Tokio, alles aanwendt om de oude vriendschappelijke betrekkingen en den handel tusschen Nederland en Japan te doen herleven, — dezer dagen in de Engelsche kerk op Parapattan een oude grafsteen is gevonden, rustend op de tombe van een Christen Japannees.

Het kerkbestuur heeft na overleg met den Japanschen consul eenstemmig besloten den steen af te dragen aan het Japansche consulaat tot verdere bewaring.

Op een zijde van den steen is gegraveerd:

„Hier rust d'Eersame Michiel T'Sobe; Christen Japander, geboren tot Nangasacki den XV August a 1605, obyt den XIX April A 1663”.

De andere zijde van den steen draagt eenige Chineesch Japansche karakters.

De beteekenis van zulk een steen spreekt voor zich en is ongetwijfeld een bevestiging van de bovenaangehaalde relaties, terwijl door het onverwachte aantreffen daarvan op dit oogenblik als het ware een bezegeling wordt gemaakt van de oude vriendschap van beide rijken, en een juist tijdstip voor de herleving daarvan.

De steen schijnt 20 of 30 jaar geleden gevonden te zijn door een Engelsch predikant uit Japan, die bij een bezoek aan Batavia den steen als trottoirsteen aan de Kali Besar aantrof, waarom hij den steen afdroeg aan de Engelsche kerk.

Prof. van Iterson te Colombo.

Prof. G. Van Iterson, hoogleeraar aan de T. H. te Delft, die de Nederlandsche regeering op het Rubbercongres te Batavia zal vertegenwoordigen, heeft op zijn reis hierheen eenige dagen op Ceylon vertoefd. Op 30 Juni j.l. bracht hij in gezelschap van prof. Ter Meulen, hoogleeraar in de chemie aan de T. H. te Delft, een bezoek aan den directeur van landbouw te Peradeniya, den heer Petch. In gezelschap van dezen bezochten de heeren den botanischen tuin aldaar en het proefstation te Gangaroowa.

Een redacteur van de „Times of Ceylon” wist prof. van Iterson te interviewen.

De professor deelde hem het een en ander mede over de werkzaamheden op het sinds jaren te Delft opgerichte laboratorium voor rubberonderzoek en over de samenstelling van een apparaat, dat op het laboratorium te Delft wordt gebruikt voor de bepaling van het percentage rubber in latex. Hij zeide, dat hij met het apparaat latex, afkomstig van Java, had onderzocht en voornemens was om op de Rubbertentoonstelling te Batavia, demonstraties met het toestel, dat een uitvinding van hem zelf is, te houden.

Sprekend over den afzet van de op Java geproduceerde rubber, zeide prof. van Iterson, dat deze thans voor het grootste gedeelte naar Holland wordt gezonden.

Verder deelde de professor hem mede, dat hij op het Rubbercongres te Batavia lezingen zou houden, waarin hij een overzicht zou geven van de onderzoekingen, op het laboratorium te Delft verricht.

Ten slotte zeide de professor, dat het in de bedoeling lag ook een bezoek aan de Straits te brengen en vervolgens naar Java over te steken, waar nog voor het congres een aantal rubberondernemingen zouden worden bezocht.

Te Batavia zal zich, naar het „Soer. Hand.” meldt, de heer Fol, assistent van prof. Van Iterson, die thans het Rubbercongres te Londen bijwoont, bij hem aansluiten.

Een nieuwe afdeeling van het Departement van Landbouw.

In „De Javabode” lezen wij o.m.:

„Het is jaren lang de wensch geweest van planters en van instellingen, bij onze cultures betrokken, dat er zou zijn een inrichting, waar gestadig en systematisch de selectie voor overjarige gewassen zou worden beoefend. Het is niet bij wenschen gebleven, er zijn ook wel degelijk pogingen gedaan en gelukt in die richting, maar tot een centrale instelling voor selectie-arbeid is het niet gekomen en daarvan heeft men de gevolgen helaas ook moeten ondervinden. De eenjarige gewassen waren er beter aan toe: wat voor de suiker en de tabak noodig was, hebben de particuliere ondernemers zelf tot stand gebracht, terwijl voor de rijst, de mais, in het algemeen alle tweede gewassen, van gouvernementswege het selectiewerk in den cultuurtuin van Tjikeumeuh wordt verricht.

Wat een bestaande selectie voor overjarige gewassen betreft, voor de kina is zij op de gouvernements kina-onderneming indertijd ter hand genomen, opdat de kina niet zou verloren gaan, wanneer de wilde boomen worden uitgeroeid; voor de cacao heeft men geselecteerd, voornamelijk om te weten te komen, welke typen het voordeeligst product leveren, maar niet om nieuwe vormen uit den vreemde te beproeven; voor de thee wordt geselecteerd door het thee-proefstation en door particulieren, terwijl ook in een proeftuin in de afdeeling Tjiandjoer plantmateriaal van verschillende moedertuinen wordt beproefd; eindelijk is voor de koffie eveneens de studie ter hand genomen, maar na enkele jaren gestaakt en, na vervolgens opnieuw te zijn begonnen, kan zij thans niet anders dan in een aanvangsstadium verkeeren. Voegt men daaraan toe, dat voor rubber, cocos, kapok e.d. heelemaal geen selectie is ingesteld, dan mag de conclusie worden getrokken, dat met de oprichting van een selectie-station als afdeeling van het Departement van Landbouw een even nuttig als lang gewenscht werk wordt volbracht.

Het is dr. P. J. S. Cramer, die al geruimen tijd geleden een plan voor het station ontwierp; vervolgens werd het onder leiding van den directeur van Landbouw besproken op een vergadering van chefs van proefstations, eindelijk werd het plan zeer gunstig beadviseerd door het dagelijksch bestuur van het Ned.-Ind. Landbouw-Syndicaat, welk bestuur tevens commissie van advies is voor het Departement van Landbouw. Dezer dagen zijn het plan en de daarop betrekking hebbende stukken in druk verschenen.

De ontwerper heeft niet gekozen het systeem der volstrekte centralisatie, waarbij het Selectie-station alles in handen heeft tot zelfs den verkoop van zaad, ook niet gekozen de uiterste decentralisatie, waarop alles, ook de selectie, aan den particulier wordt overgelaten, terwijl het Selectie-station slechts leiding geeft, doch een tusschen-systeem, waarbij het wetenschappelijke deel aan het station verblijft, proefstations en planters medewerken tot de toetsing der geselecteerde soorten en waarbij ondernemingen onder toezicht van het station zorg dragen voor de verspreiding en verhandeling dier soorten.

Dienstauto's.

In „De Javabode" lezen wij:

„Men schrijft ons van geachte zijde:

Het wordt werkelijk tijd in het belang van de goede uitoefening van den dienst, dat van Regeeringswege een afdoende regeling wordt getroffen voor het gebruik van auto's, hetzij door over geheel Java een uniformen behoorlijk ingerichten autodienst in te stellen, dan wel aan alle ambtenaren toe te staan voor eigen rekening een auto aan te schaffen met het recht van declareeren, zooals tot voor kort gebruikelijk was.

Wat toch is nu het geval? In sommige residenties is een aannemer, die het Gouvernement tegen hoog tarief auto's levert ten gebruike der ambtenaren. Daar schijnen de zaken zóó te floreeren, dat aan ambtenaren zonder bezwaar algeheele beschikking over een auto wordt toegestaan; aan bestaande voorliefde voor een bepaald merk wordt ook gaarne voldaan, zeer coulant dus.

Soms is het aantal beschikbare auto's echter niet voldoende, zoodat men verplicht is minstens een week te voren een auto te bespreken, wil men eenige zekerheid hebben op bepaalde dagen tournée's te kunnen maken. Dit is bijv. het geval in het gewest Semarang. Op andere plaatsen is heelemaal geen aannemer, zoodat men verplicht is gebruik te maken van huurauto's onder overlegging der kwitanties. Hiertoe moet evenwel toestemming verleend worden bij Gouv. Besluit, want zonder dit wordt men belast met het bedrag der rekening, dat veel hooger is, dan het bedrag dat men aan reiskosten vergoed krijgt.

Over de toepassing van het thans vigeerende autoreglement voor ambtenaren, die met renteloos voorschot een auto hebben aangeschaft, wordt ook veel geklaagd en speciaal door hen, die groote afstanden hebben af te leggen. Wel schijnt het, dat de Regeering thans bezig is een proef te nemen met het door den ontwerper der autoregeling voorgestelde minimumtarief. Er zijn ambtenaren, die de met voorschot van de Regeering aangeschafte dienstauto tijdelijk buiten werking hebben gesteld en voor hunne dienstreizen gebruik maken van huurauto's. Summa summarum, voor een ambtenaar, die vele gewesten bereizen moet, waar even zoovele afwijkingen bestaan op het al of niet mogen gebruiken van dienst- dan wel huurauto's, een belemmering tot behoorlijker uitoefening van den dienst.

Thans betaalt de Regeering zeer veel aan aannemers, die haar ambtenaren vaak vrij slecht bedienen, terwijl velen der onder het vigeerende autoreglement vallende ambtenaren spijt hebben, eene auto te hebben aangeschaft en er hun bekomst van hebben.

Voorwaar ongezonde toestanden!

Suriname.

Volgens een particulier bericht uit Suriname is de bevolking opgeschrikt door het volgende aldaar ontvangen telegram:

PARIS 4. Un télégramme d'Amsterdam annonce que l'Allemagne a envahi le territoire des Pays Bas et que les Hollandais opposent une résistance sérieuse à l'armée d'invasion. Toutefois, ils reculent lentement. Les pertes des deux côtés seraient très élévées.

Ces nouvelles ne sont pas affirmées officiellement. On nous informe que le recul des forces néerlandaises fait partie de la tactique de l'armée des Pays Bas en cas d'invasion. C'est donc autre chose qu'une fuite.

Dat er onjuiste berichten worden overgeseind is niet te verwonderen en niet te vermijden. Toch is het wel wat heel sterk, dat zulk een bericht uit Amsterdam kon zijn afgezonden. De Gouverneur zal zich wel gehaast hebben aan de Regeering inlichtingen te vragen, maar de schrik had men beet. Het telegram kwam den 5en Augustus te Paramaribo aan.

Volgens den bovenbedoelden particulieren brief was er den 6den om 12 uur des middags nog geen tegenbericht.

De oorlog heeft ook reeds in Suriname zijn invloed doen gevoelen. In 3 dagen is de prijs van de rijst van ƒ 15.75 tot ƒ 25 per baal gestegen. Naar onze meening was er voor deze stijging geen voldoende grond en is het niet onwaarschijnlijk, dat het Koloniaal Bestuur maatregelen zal treffen om niet gemotiveerde verhooging van de prijzen der levensmiddelen tegen te gaan. Voor bepaald gebrek behoeft niet gevreesd te worden zoolang aanvoer uit de Vereenigde Staten mogelijk blijft.

* * *

Aan het blad „Suriname" van 4 Augustus ontleenen wij het volgende:

.........„De vrees is niet ongegrond, dat de geregelde verbinding met het Moederland verbroken wordt en de aanvoer van de eerste levensbehoeften dientengevolge ophoudt.

Onder deze is zeker rijst de allergewichtigste. Helaas, wij verkeeren nog niet in de gunstige positie van de zusterkolonie Demarara, welke de geheele hoeveelheid rijst, benoodigd voor de locale consumptie, produceert en daarenboven nog een overschot voor uitvoer overhoudt. Wij zijn nog op aanvoer uit het buitenland aangewezen. Rijst is noodig voor de groote immigranten-bevolking, voor de balata-, goud- en andere bosch-industrieën. Rijst is ook het hoofdvoedsel der inheemsche bevolking. Staat de rijstinvoer stil, dan zal hier veel geleden worden, in de beurzen zoowel als in de magen.

Door den Gouverneur is dan ook gisteren aan den Minister van Koloniën telegrafisch gevraagd of op geregelde voortzetting van den veertiendaagschen gebruikelijken aanvoer van rijst uit Nederland naar Suriname — als zijnde een levensbelang der kolonie — kan worden gerekend.

Antwoord werd hierop niet ontvangen."......

(Vermoedelijk is het antwoord daarna wel ontvangen. Red. „Kol. Weekblad".)

Het blad adviseert dan den aanplant van maïs krachtig te bevorderen; dit gewas, van welks oogst allerlei spijzen kunnen bereid worden, produceert in enkele maanden.

Voorts schrijft het blad:

„Rechtstreeks worden enkele gezinnen door de gelaste mobilisatie getroffen. Eenige mannen, nog onder militieplicht staande, zullen vermoedelijk zich naar het Moederland moeten begeven om zich bij hun regiment aan te melden. Onder hen zijn er huisvaders, die aldus van hun gezinnen losgescheurd worden. Zij hebben daarbij zelven de kosten van hun overtocht te betalen, wat de dienstplicht nog zwaarder voor hen maakt, dan wanneer zij in het Moederland waren.

Ook onder de hier gevestigde vreemdelingen, Duitschers en Franschen, zijn er die naar hun vaderland moeten vertrekken, om zich onder de wapenen te stellen. Betwijfeld wordt evenwel of de Duitschers weg zullen kunnen komen, aangezien bij de K. W. I. M. zoowel als bij de vreemde mailbooten, zich bezwaren zouden kunnen opdoen, hen te vervoeren.

Uit hetzelfde blad schrijven wij nog het volgende over:

„De maatregelen, die, blijkens de telegrammen, in den vreemde en ook in ons Moederland getroffen worden om het goud en het geld te houden binnen de landsgrenzen, in het bereik der regeering, hebben ons er toe geleid ons te wenden tot de directie van de Surinaamsche Bank, met de vraag of deze instelling in staat zal blijven, de rechtmatige eischen van crediet, in de kolonie te stellen, op bevredigende wijze tegemoet te treden.

De Directeur-President van de Surinaamsche Bank, de heer Calkoen, die ons bereidwillig te woord stond, beantwoordde deze vraag zonder aarzelen in bevestigenden zin.

Maar de heer Calkoen voegde daarbij: „mits het publiek zich kalm gedraagt."

Op het oogenblik is de metaaldekking van de Bank 38.83 pct., d.i. dus hooger dan van haar geëischt wordt. De bankbiljetten-circulatie bedroeg blijkens het weekoverzicht van Zaterdag j.l. ƒ 1.135200, de rekening-courant saldi ƒ 495830.89, te zamen dus aan bankbiljetten en dadelijk opvraagbare verbintenissen ƒ 1.631.030,89, terwijl aan specie en munt in voorraad is ƒ 632.000.

Daarenboven ontvangt de Bank met de mail van hedennacht uit Europa een belangrijke hoeveelheid aan specie, van welker afzending door de Directie alhier bij vertrek van de boot telegrafisch bericht was ontvangen.

Ten overvloede heeft de Bank in tijd van nood altijd toevlucht tot het Gouvernement.

De heer Calkoen verklaarde dan ook met alle gerustheid, dat indien het publiek de zaken kalm haar beloop laat hebben, de Bank in staat zal zijn zelfs aan buitengewone credieteischen te voldoen.

Dat iemand het in zijn hoofd zou krijgen, geld uit te voeren, geloofde de heer Calkoen niet. Wel zou hij den

raad geven, zoolang de buitenlandsche toestand hetzelfde blijft, liefst geen goud uit te voeren.

De Bank is bereid voor het goud, dat gewoonlijk naar het buitenland verscheept wordt, naar rato van de daarvan bekende waarde — d.i. de waarde die dat goud naar zijn gehalte op de buitenlandsche markt heeft — te betalen.

Door het goud niet uit te voeren, maar het aan de Bank aan te bieden, zullen betrokkenen er toe medewerken den financieelen toestand nog hechter te maken."

Het blad eindigt het artikel met eenige wijze raadgevingen aan het publiek.

Curaçao.

Ook in de Curaçaosche bladen allerlei berichten over den in Europa uitgebroken oorlog. De „Curaçaosche Crt." van 2 Aug. j.l. drukt in een extra-nummer de Neutraliteits-proclamatie af, waaraan in een extra-nummer van 11 Aug. j.l. nog de volgende bepalingen worden toegevoegd:

„De Gouverneur van Curaçao,

Overwegende, dat het, met het oog op den politieken toestand van Europa gewenscht is voor alle gebeurtelijkheden de noodige voorzorgsmaatregelen te nemen.

Heeft goedgevonden het volgende te bepalen:

Wanneer van een der oorlogsschepen achtereenvolgens twee schoten worden gelost, die door het fort Nassau herhaald worden, zal dit het sein zijn:

1o. dat alle schepelingen van de oorlogsschepen zich zoo spoedig mogelijk naar hun schepen moeten begeven;

2o. dat alle militairen van het garnizoen en de bij de politie gedetacheerde militairen zich zoo spoedig mogelijk naar het Waterfort moeten begeven;

3o. dat het Curaçaosche Weerbaarheidscorps zoo spoedig mogelijk, gewapend, moet aantreden op het plein vóór het Gouvernementshuis;

4o. dat de niet bij dat Weerbaarheidscorps ingedeelde leden van de schutterij zoo spoedig mogelijk moeten aantreden op het plein in het fort Amsterdam.

De Gouverneur voornoemd
NUYENS".

* * *

Uit het „Voorloopig Verslag" van den Kol. Raad halen wij aan:

„Tegen het aangevraagde crediet voor de verbetering van de Sint Annabaai had geen der leden bezwaar. Betreurd werd echter, dat het werk zooveel vertraging heeft ondervonden, dat nu reeds vaststaat, dat de haven van Willemstad niet gereed zal zijn tegen den tijd, dat het Panama-kanaal voor de scheepvaart zal worden opengesteld".

In de „Memorie van Antwoord" lezen wij onder het hoofd „Havenverbetering":

„Ook de Gouverneur betreurt het ten zeerste, dat het werk van de havenverbreeding zooveel vertraging heeft ondervonden, en hij kan den Raad de verzekering geven, dat er zooveel mogelijk zal getracht worden, meerdere teleurstellingen te voorkomen".

* * *

Betreffende „Visscherij" vermeldt het Voorl. Versl.:

„Verschillende leden meenden, dat, nu gebleken is, dat de langdurige aanwezigheid van den deskundige in de kolonie slechts geleid heeft tot eene proefneming met vervoer van visch op ijs van Aruba naar Curaçao, welke proefneming, door den deskundige genomen, gefaald heeft, doch, door den heer Eman voortgezet, eenige resultaten afgeworpen heeft, eene bestendiging van de betrekking van Adviseur voor visscherijzaken met den aankleve van dien, niet in het belang der kolonie is te achten, daar de uitgaven daarvoor niet in verhouding staan tot de voordeelen, die daarvan verwacht kunnen worden.

Andere leden, die het van groot belang voor de kolonie achten, als er groote hoeveelheden visch versch of gekoeld te Willemstad aan de stoomschepen kunnen worden aangeboden, hadden geen bezwaar tegen de aangevraagde credieten.

Deze leden meenden, dat, nu de proefneming met het vervoer van visch eindelijk eens goed aan den gang is, het tijdstip slecht zou zijn gekozen, de betrekking van Adviseur voor visscherijzaken af te schaffen.

Eenige leden betreurden het, dat er zoo lang gewacht is met het nemen van de proef met het vervoer van visch op ijs per zeilschip. Gaarne zouden zij vernemen wat er de reden van kan zijn, dat den Adviseur mislukt is, wat den heer Eman schijnt te zijn gelukt, namelijk vervoer van ijs per zeilschip, terwijl beiden toch blijkbaar hetzelfde scheepje daarvoor gebruikt hebben.

Wat de te verleenen voorschotten betreft, verklaarden de Afdeelingen daartegen geen bezwaar te zullen maken, hoewel verschillende leden tegen het in de kolonie in zwang geraakt systeem van voorschotten verleenen niet geringe bedenkingen hadden.

Vertrouwd werd in elk geval, dat bij het verleenen dier voorschotten met ernst en zorg zal worden te werk gegaan, dat geen voorschotten zullen worden verleend aan lieden, die zelf genoegzaam kapitaal voor het doel bezitten en dat er eenige waarborgen voor de terugbetaling zullen worden geëischt".

De „Amigoe di Curaçao" van 1 Aug. j.l. voegt als naschrift hieraan toe:

„Het invoeren van een nieuw bedrijf moet geacht worden te zijn in het algemeen belang en van blijvende waarde, al lijdt in 't begin het particulier belang er onder. Een levendig en bloeiend bedrijf geeft werk aan vele handen en brengt in de toekomst veel geld onder de menschen.

Op het oogenblik ligt echter het nieuwe bedrijf: A. V. O. Neptunus weer stil. De koelkamer op Curaçao had te hooge temperatuur, omdat de koelmachine van te geringe capaciteit was. Een gevolg hiervan was, dat de visch niet lang bewaard kon worden en tegen te lage prijzen moest worden verkocht. De inkomsten werden daardoor minder en de uitgaven meer, wegens het sjouwerloon en het aanschaffen van ijs, etc.

Een betere koelmachine is besteld. Het is te hopen, dat deze spoedig hier is, want de beste maanden voor het bedrijf zijn van Augustus tot April. Het bedrijf is dit jaar begonnen in den minst geschikten tijd en ligt nóg stil, nu de beste maanden reeds zijn aangevangen.

Hoe meer spoed er dus gemaakt wordt met het in orde maken van het koelhuis en het verstrekken van voorschotten ter uitbreiding van de visschersvloot, des te beter.

Als het bedrijf in de goede, vischrijke maanden flink in actie kan komen, zit er vanzelf meer animo in bij de ondernemers en visschers, en wordt het gebrek aan visch voor de consumptie der Arubianen ook minder gevoeld. Maar trekken de visschers met hun nieuwe booten uit in de slechte maanden, dan vangen ze weinig, verdienen ook weinig en verliezen den moed.

Men betrachte derhalve den noodigen spoed en beijvere zich de voorbereidselen wat sneller te laten afloopen.

Het bedrijf is afhankelijk van koelmachine en visschersvloot".

In de „Mem. van Antw." zegt de Gouverneur, dat hij het niet eens is met de leden, die meenen, dat de uitgaven die er nu nog voor de verbetering van het visschersbedrijf in de kolonie gevraagd worden, niet in verhouding zouden staan met de voordeelen, die het slagen van de te nemen proef zou kunnen opleveren.

Gelukte het toch geregeld visch van Aruba, op ijs, naar Curaçao te kunnen brengen, dan zou dit èn voor Aruba èn voor Curaçao een niet gering voordeel zijn.

Op Aruba zouden bij het visscherijbedrijf veel meer menschen een bestaan kunnen vinden en voor Curaçao zou het zeker van belang zijn als particulieren en stoomschepen er geregeld goede visch zouden kunnen krijgen.

De Gouverneur zou het ook zeer onpraktisch achten, om, waar er reeds zoo veel geld voor de proeven tot verbetering van het visscherijbedrijf in de kolonie is uitgegeven, den Adviseur voor visscherijzaken weg te nemen, nu zijn aanwezigheid nog bepaald noodig is om de laatste proef, die er genomen wordt — het vervoer van visch, per zeilschip, door particulieren — meer kans van slagen te geven.

Dat de proef, door den heer Eman zelf genomen, meer kans op succes zal hebben dan toen zij door den Adviseur voor visscherijzaken werd genomen, ligt daarin, dat de kosten van het vischvervoer nu kleiner zullen worden, en de onderneming daardoor waarschijnlijk winsten zal kunnen afwerpen, wat voor haar voortbestaan noodzakelijk is.

De Adviseur gebruikte het gehuurde scheepje enkel voor vischvervoer. De heer Eman kan door de handelsrelatie, die hij heeft, een deel van de kosten gemakkelijk goedmaken door ook goederen en passagiers te vervoeren.

Het deed den Gouverneur genoegen, dat de afdeelingen tegen het geven van voorschotten voor den aankoop van visschersbooten geen bezwaar hadden. Er zal gezorgd worden, dat er geen voorschotten worden gegeven dan aan hen, die ze bepaald noodig hebben. De wijze, waarop de voorschotten worden gegeven, sluit de risico, dat het geld verloren gaat, vrijwel uit. De boot blijft, zoolang het geld niet is terugbetaald, eigendom van htt gouvernement.

* * *

Op Dinsdag 11 Aug j.l. — zoo lezen we o.a. in „De Wekker", — ontplooiden de verschillende consulaten van ons eiland hunne respectieve vlaggen ter herdenking van den heugelijken dag, waarop Peru, 93 jaren geleden, zich onafhankelijk van Spanje verklaarde en als republiek een plaats innam in de rij der zelfstandige volken.

Den waardigen consul dier Republiek op dit eiland, den heer J. P. G. Ecker, wenscht bovengenoemd blad geluk met den gedenkwaardigen dag.

En het blad vervolgt:

„Genoemde consul heeft een officieel telegram ontvangen, waarbij hem bericht wordt, dat de torpedoboot van de Peruaansche oorlogsmarine „Rodriguez" den 25sten der vorige maand van Belem de Para (Brazilië) is vertrokken en onder andere havens de onze zal aandoen. Deze torpedoboot zal het eerste Peruaansche oorlogsschip zijn, dat onze haven bezoekt".

De Curaçaosche bladen voegen aan dit bericht toe:

„Deze eersteling zal hartelijk welkom wezen!"

* * *

Met zijn nummer van Zaterdag 1 Aug. j.l. is het eenige op Curaçao verschijnend dagblad „Boletin Comercial" zijn zevenden jaargang ingetreden.

Nog tal van voorspoedige bestaansjaren worden het blad toegewenscht, dat, ofschoon niet een der oudste organen van het eiland, door de bijzondere omstandigheid, dat het dagelijks, n.l. elken werkdag verschijnt, door zijne algemeene berichten als anderszins, doch vooral door

de telegrammen, welke het, krachtens overeenkomst met de Fransche kabelmaatschappij, openbaar maakt, eene voorname plaats onder de Curaçaosche bladen inneemt.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De „Indische Vereeniging" in de „Pembrita Betawi" besproken.

Van alle kanten, alzoo de „Pembrita Betawi", wordt sedert eenige jaren gewerkt om de inheemsche bevolking van Indië op te heffen. Zij zelf verlangt nu naar ontwikkeling, zij is wakker geworden. In verband hiermee hebben zich ook in Holland vereenigingen gevormd, om deze belangen der Indiërs, waaronder ook de Chineezen verstaan moeten worden, te bevorderen. De studiefondsen buiten bespreking latende, hebben wij thans in 't bizonder op het oog de Indische Vereeniging, de Chineesche Vereeniging en de „Setia tanah Hindia." De eerste is opgericht door oprechte vrienden van Indië, de tweede door Chineezen in Holland, de derde door Inlandsche jongelingen, die in Holland studeeren. De eerste kwam tot stand op initiatief van Mr. J. H. Abendanon, oud directeur van Onderwijs in N. I. en den heer Raden Soetan Casajangan Sp, met behulp van vele andere heeren, die ware belangstelling voor de ontwikkeling van den Inlander gevoelen. In 1908 was de zetel van deze toen opgerichte Vereeniging in Leiden en had ten doel Inlanders, die voor hunne studies en verdere ontwikkeling in Holland vertoeven, met raad en daad van dienst te zijn en tevens andere Inlanders tot den gang naar Europa voor het hierboven omschreven doel aan te moedigen. Daartoe worden inlichtingen aan de ouders verstrekt omtrent huisvesting, aankoop van verschillende benoodigdheden, het verschil van klimaat, enz. De eerste voorzitter is geweest Dr. Ph. Laoh, die te Amsterdam voor arts studeerde; hij werd bijgestaan door Dr. Mohamed Saleh en Dr. Raden Brenthel, die eveneens in Amsterdam woonden en ook voor arts studeerden. Dr. Laoh ging later naar Indië terug om werkzaam te zijn voor een petroleum maatschappij in Samarinda (Borneo). Toen werd met algemeene stemmen tot voorzitter gekozen Raden Hoesein Djajadiningrat, die te Leiden woonde en in de Oostersche talen studeerde. Als secretaris-penningmeester en commissaris fungeerden respectievelijk Raden Mas Gondowinoto en Raden Mas Noto Soeroto, beiden uit het huis van Pakoe Alam in Djokdjakarta. Raden Mas Noto Soeroto is door zijne vele artikelen in dagbladen en andere geschriften genoeg bekend. Daar de leden verspreid in Holland wonen: Amsterdam, Haarlem, Leiden, 's-Gravenhage, Wageningen, kwamen zij niet geregeld bij elkander om over hunne belangen te spreken. 's-Gravenhage werd later als verzamelplaats aangewezen. De vergaderingen worden druk bezocht, ook door Europeesche dames en heeren. Dikwijls hebben de heeren Abendanon en van Deventer op de vergaderingen gesproken. Wij Inlanders zijn veel dank aan deze beide heeren verschuldigd voor hunne goede bedoelingen en inzichten ten onzen opzichte, hunne pogingen om ons nieuwe gezichtspunten te openen. Soms krijgt de Indische Vereeniging ook uitnoodigingen om belangrijke lezingen in andere vereenigingen bij te wonen. Verleden jaar kreeg zij een uitnoodiging van den commandant van Willemsoord, om daar het opleidingsvaartuig te bezichtigen. Na het vertrek van Raden Hoesein werd Raden Mas Noto Soeroto voorzitter. Schrijver beveelt deze vereeniging verder in de belangstelling van het publiek aan, opdat meer leden en buitenleden zullen mogen toetreden.

De Chineesche Vereeniging werkt in denzelfden geest voor de in Nederland studeerende Chineezen, waarover echter verder niet door den schrijver gesproken wordt, evenmin over de Setia tanah Hindia.

De Hoogere Inlandsche Kweekschool.

De „Prembrita Betawi" verneemt uit de „Javabode", dat men bezig is met den bouw eener Hoogere Kweekschool met internaat voor Inlandsche onderwijzers te Poerworedjo (Bagelen-Kedoe). Het plan, dat ook bij de Staten-Generaal instemming heeft gevonden, die school nog in dit jaar te openen, zal worden doorgezet, al is het ook onmogelijk de gebouwen nog in dit jaar geheel gereed te krijgen. Daarom zal te beginnen met 1 Sept. a.s. het onderwijs voorloopig gegeven worden in tijdelijke gebouwen, terwijl het internaat zal worden gevestigd in het voormalige pandhuis ter plaatse. Naar wij verder vernemen, schrijft het blad, zullen vijf en twintig van de besten onder de geslaagden in het eindexamen van de vijf gouvernements kweekscholen Bandong, Probolinggo, Djokdja, Oengaran en Fort de Kock voor opneming in deze nieuwe inrichting worden aangewezen. Zij zullen worden bekwaamd tot onderwijzers aan de Hollandsch-Indische scholen, ter vervanging van de Europeesche leerkrachten. De cursus duurt drie jaren. De opleiding zal voornamelijk gericht zijn op vermeerdering van kennis van het Nederlandsch tot geschiktheid om in deze taal onderwijs te geven.

Inlandsche Weefscholen.

In de „Oetoesan Melaja", een krant, die te Padang wordt uitgegeven, komt een artikel voor over „Sekolah tenoen" (weefscholen). Te Medan (Deli) schrijft dit blad, bestaat een vereeniging, een kongsi, van handelaren, de „Sierikat Dermawan", die voornemens is een weefschool op te richten. De meisjes daar ter plaatse moeten n.l. aan hare ouders gevraagd hebben het weven te mogen leeren; zij willen de kunst verstaan hare kain en andere kleedingstukken zelve te maken. De heer Hadji Mohamad Amim, die genoemde vereeniging heeft opgericht, heeft nu een goeroe van Padang laten komen, die deze kunst goed verstaat en in Medan daarin onderricht zal geven, zooals dit in Padang geschiedt. Ook in Padang Sidempoean is een dergelijke kongsi, „Panogoe Hagobean" geheeten, die een Sekolah tenoen in het leven wil roepen. De heer Soetan Casajangan heeft daarvoor zijn steun toegezegd. Deze scholen zijn voor onze vrouwen van groote waarde, want ook zij dienen een vak te kennen, om, als het moet, zelve in haar levensonderhoud te kunnen voorzien, niet van anderen afhankelijk te zijn. Het weven is een nuttige huisarbeid, vooral ook voor gehuwde vrouwen, die bezwaarlijk buitenshuis loonenden arbeid kunnen verrichten. Zoo besluit het blad.

Bevordering van kennis der Ned. taal.

De Inlandsche ambtenaren in Lamongan (Soerabaja) hebben volgens de „Perniagan" een vereeniging opgericht de „Boedi Darmo", die behalve de broederschap en de eensgezindheid, de bevordering van de kennis van de Nederlandsche taal op het oog heeft. Zij telt reeds 170 leden. In afwachting, dat er geld genoeg zal zijn om een Europeeschen onderwijzer aan de vereeniging te binden, zullen de leden onderwezen worden door den Inlandschen schrijver van het assistent-residentie bureau aldaar.

Hospitaal Kasoenanan.

De „Bintang Soerabaja" verneemt uit Solo, dat dit Inlandsch ziekenhuis, door den vorst van Solo, te Kadipolo, een inlandsche wijk ter hoofdplaats Soerakarta opgericht, zijne voltooiing nadert. Een der zalen voor 24 zieken is reeds klaar, daar worden ijzeren kribben geplaatst met Japansche tikers (matten) gedekt en voorzien van klamboes (tule muskieten gordijnen). De muren zijn niet hooger dan 3 meters van steen opgetrokken, zoodat steeds een zuivere lucht in de kamers aanwezig zal zijn. Onder de Mangkoenegaran (het gebied van Pangeran Adipati Ario Mangkoenegoro VI) zal nu ook een dergelijk Inlandsch hospitaal verrijzen, in de eerste plaats ten behoeve van de familieleden van dezen Vorst en van het personeel van zijne fabrieken en andere ondernemingen. De kosten worden begroot op 80 mille.

Een nieuw verbod?

Uit Bangil (Pasoeroean) verneem thetzelfde blad, dat daar onlangs eenige S. I.-mers, die op echt moderne wijze en nog al deftig, zonder onstuimig vroolijk te zijn, aan het pret maken waren door de politie aangehouden en bekeurd werden, omdat zij petten droegen. Hoe nu? vraagt schrijver. Is dit een nieuw verbod? Wij hebben er niets van gehoord en begrijpen er niets van.

Mohamedaansche plichten.

In de „Pembrita Betawi" wordt aanbevolen de voor den Muzelman heilige vastenmaand, Ramedlan, die in aantocht is, ernstig op te vatten.

De profeet heeft ons geleerd in deze maand meer dan anders onze hartstochten te bedwingen, ons op bepaalde uren van den dag van spijs en drank te onthouden, kortom een maand, waarin wij tot inkeer moeten komen, om gelouterd te worden. Als dit algemeen en met ernst wordt betracht, zal dit de maatschappij ten goede komen. Stelen, opiumschuiven, misbruik van sterken drank, hoererij, vechten, twisten, dobbelen, zullen daardoor langzamerhand verminderen, ten zegen der menschheid. Naarmate ons verstand meer ontwikkeld wordt, zullen wij begrijpen, dat wij onze driften moeten beheerschen. Daartoe is ook onderwijs noodig. Laten we dit, één onzer grootste godsdienstplichtigen, niet verzuimen, noch verwaarloozen. Tegenover andersdenkenden moeten we ons geloof in eere houden, nimmer verloochenen. Wij moeten toonen, dat wij meer zijn dan Papoeas en Dajakkers, Pagais, Niassers en anderen, die er geen vast geloof op na houden.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De toestand in China.

De „Perniagan", die zijn lezers trouw op de hoogte houdt van de gebeurtenissen in China, schrijft o.m. het volgende: Reeds vroeger deelden wij mede (destijds ook in het „K. W." vermeld) dat de regeering in China zich een dictoriale macht verzekerd heeft, die weinig met het karakter van een Republiek strookt. Joeansjikai heeft zijn houding tegenover Jong China veranderd. Verleden jaar stuurde hij het Parlement naar huis en nam persoonlijk de volle verantwoordelijkheid voor den gang van zaken op zich. Dit jaar heeft hij de door het Parlement van Nangking opgestelde grondwet laten herzien en wel in dier voege, dat thans alle bevoegdheden bij den President berusten, zoodat deze dus over absolute macht beschikt. Hij heeft daarna in de regeeringskringen te Peking Jong-Chineezen ontslagen en vervangen door mannen van het oude regime. Overigens is China's financieele toestand, bij enkele maanden geleden vergeleken, zeer verbeterd. De ongerustheid, veroorzaakt door het optreden der benden van „Witten Wolf" is veel verminderd. De algemeene opinie was, dat de revolutionnaire partij in Zuid-China slechts wachtte op een groote overwinning van

„Witten Wolf” om met dezen gemeene zaak te maken, maar het succes van den rooverhoofdman bleef uit en dus ook de opstand in Midden- en Zuid-China. Door ruime geldzendingen uit de provincies naar de hoofdstad zijn de financiën zeer gesterkt. Toch blijven er voor den President en de Regeering nog vele moeilijkheden te overwinnen. „Jong China” schijnt niet in staat geacht te worden bestuursfunctiën te vervullen. Deze partij verdient niet tot het bewind te worden toegelaten.

Ook in de provincies worden de Jong Chineezen uit vele ambten verdreven. Dit is voor hen een groote teleurstelling en heeft groote verbittering teweeg gebracht; want zij waren het toch, die de revolutie hebben bewerkt en die dus Joeansjikai hebben gebracht op de plaats, die hij nu inneemt. De aanhangers van Jong China voeren nu openlijk en in het geheim oppositie tegen de Regeering en Joeansjikai moet, gesteund door militaire waakzaamheid, altijd bedacht zijn op intriges van hun kant. Toch is de algemeene toestand in China zeer verbeterd; men durft het gezag te Peking niet aan te vechten; het wordt over het geheele land erkend. Het heeft ook invloed op de provincies, wat kort geleden nog geenszins het geval was.

De „Bintang Soerabaja” vermeldt, dat de Japanners, die in het geheim aan den opstand hebben deelgenomen, de zaak nu in den steek hebben gelaten. Sun Jah Sen woont te Parijs, Hoeang Hang en anderen zijn eveneens naar Europa vertrokken.

De „Pewarta Soerabaja” deelt mede, dat de Chineezen te Semarang nog niet uitgepraat zijn over den overval, die de politie daar ter plaatse in een dobbelhuis te Boebatan gedaan heeft, waarbij een Macauer het leven verloor. De algemeene opinie was toch, dat deze Chinees, Tjiong A Tjwie geheeten, ten huize van de Chineesche vrouw, A Hiem, waar gedobbeld werd, door de politie werd doodgeschoten. Groote verbittering ontstond onder de Macauers, die toen samengespannen hebben om niet meer te werken aan de Koloniale Tentoonstelling en het Hotel Paviljoen, waartoe zij zich verbonden hadden, ook zouden zij een boycot organiseeren. Zoover is het evenwel niet gekomen, daar zij het gezond verstand hebben gehad in te zien, dat zij en anderen door dit ongeval niet verder de dupe moesten wezen. Zij hebben naar rede geluisterd. Eerst wilden zij dat de politie-opziener van Engelen, die geschoten had, geschorst zou worden en dat de gevangen genomen Macauers allen weer in vrijheid zouden gesteld worden. Hierop kon de politie begrijpelijkerwijze niet ingaan. De zaak moest eerst nauwkeurig onderzocht worden en dit ging zoo gemakkelijk niet. De politie is welwillend genoeg geweest om de mannen van de pers alle mogelijke inlichtingen te geven en den indruk, dien wij gekregen hebben, schrijft het blad, is: dat Tjiong A Tjwie voornoemd reeds een schot gekregen moet hebben voordat de politie hem wilde vatten en dat zij in deze geen schuld heeft. Ook is het gerucht uit den duim gezogen, dat de Sianghwe deze zaak telegraphisch aan den President van de Chineesche Republiek zou gerapporteerd hebben. Zoo dwaas heeft die vereeniging niet gehandeld.

Dit gerucht kwam van „De Locomotief”, een blad, dat gewoon is alle zaken betreffende Chineezen in een ongunstig daglicht te stellen, doch kwaad, door Inlanders bedreven, te verbloemen of te vergoelijken. Waarom niet eerst bij het Bestuur van de Sianghwe geinformeerd, alvorens van zoo iets meldnig te maken? Wij hopen, dat „De Locomotief” zoo eerlijk zal zijn, haar onwaar bericht in te trekken. Aldus besluit het blad.

Van Vreemde Koloniën.

De dokter verlaat de operatiekamer stil, moe, maar met trek van groote voldaanheid op het gelaat. Een gewaagde operatie, maar voor den patiënt, stumperig leider, was het er op of er onder. Er op? Wel niet om ooit weer flink en ferm te worden, maar om althans een dragelijk bestaan langer te kunnen voortslepen.

Dank zij de groote vorderingen der wetenschap en de moedige, geniale toepassing daarvan, had de arts dit resultaat weten te bereiken.

Even verpoozen nu, niet dadelijk naar een ander patiënt, naar een ander geval, even verpoozen bij het nieuws van den dag.

Het nieuws van den dag. Waar hij de courant inziet beschrijving van gevechten, waarbij honderden, duizenden van menschen, gezonde, flinke mannen, ja de uitgezocht gezondste en flinkste mannen, worden neergekogeld.

Dank zij de groote vorderingen der wetenschap en de moedige, geniale toepassing daarvan, hebben de veldheeren dit resultaat weten te bereiken.

Even verpoozen!? Terwijl hij zich uitslooft om het bestaan van één stumper ietwat te rekken en hij dit beschouwde als een heerlijk resultaat van wat de wetenschap in onzen tijd vermag, vinden anderen eer en roem, die veel hooger in de geschiedenis worden aangeschreven dan zijn verdiensten, in het ter slachtbank voeren van de beste krachten van bijna geheel Europa. Terwijl hij met moeite hier en daar wat geld had weten los te krijgen om zijn operatiekamer naar den eisch van den tijd in te richten, beijveren landen van over zee, die niet rechtstreeks aan den oorlog deel kunnen nemen, zich in velerlei vorm toch ook vooral nog het hunne bij te dragen, om den oorlog met het allergrootste geweld te kunnen doorvoeren, millioenen stroomen toe om meer kogels, bommen en granaten te kunnen doen slingeren.

Zonderling die maatschappij, wat zijn „de menschen” toch anders dan „de mensch”, wat is elke menschencombinatie: staat, partij, massa, toch wreed en vol haat, terwijl elk lid zachtheid en liefde predikt. Wat baat het den eenling te stichten als millioenen met wellust ter broedermoord tegen elkander oprukken? Wat baat het den stumper te redden, als massamoord verheerlijkt wordt.

Er was niets over van den trek der voldaanheid op het gelaat van den dokter, toen hij ging vragen of het goed bleef gaan met den patiënt.

* * *

Door de oorlogsberichten heen, liepen van het begin van den strijd klanken, die het buiten twijfel stelden, dat de koloniën ook in de groote worsteling zouden begrepen worden.

De „Göben” en de „Breslau”, de Duitsche oorlogsschepen, die nadien Turksch moesten worden om aan den dans te ontspringen, zetten den oorlog in, door daags nadat Duitschland aan Frankrijk den oorlog had verklaard, de Algerijnsche havens Bone en Philippeville te bombardeeren. Van Engelsche zijde volgde (8 Aug.) de bezetting van Lome, hoofdstad van Togo. Vijf dagen later neemt het Eng. schip „Gwendolen” op het Nyassameer den Duitschen stoomer Wissmann en den volgenden dag betreden zij Dar es salem, de hoofdstad van Duitsch Oost-Afrika.

Den 16en Aug. zond Japan zijn beruchte ultimatum en den 23en zijn oorlogsverklaring aan Duitschland, waardoor de uitbreiding van het oorlogstooneel tot het verre Oosten in het vooruitzicht werd gesteld.

Intusschen begon ook de toevloed van hulp uit de koloniën aan het moederland, zoo de overkomst van Afrikaansche troepen naar Frankrijk, en wij weten uit de berichten der vorige week, hoe de zwarte duivels al aan den strijd in Oost-Frankrijk hebben deelgenomen. Canada heeft 2 oorlogsschepen en een exped. korps van 100000 man toegezegd, behalve een voorraad meel van 28 millioen Eng. ponden. De Canad. vrouwen boden een hospitaalschip aan. De provincie Alberta wilde afzonderlijk nog iets doen en bood een half millioen bushels haver aan. En de oud-minister Cl. Sifton wil persoonlijk weer uitmunten en biedt een batterij veldgeschut op gepantserde automobielen aan. Nieuw Zeeland blijft hierbij ten achter met zijn toch royaal aanbod van 8000 man aan het moederland en van 10000 P. St. voor de Belgen.

Had de Duitsche regeering haar vertrouwen uitgesproken, dat het den Engelschen niet gemakkelijk zou vallen voordeelen in Duitsch Z. W. Afrika te behalen, de D. van die kolonie willen, naar het schijnt nog verder gaan. Tot twee maal toe zijn zij de Oranjerivier al overgetrokken naar 't Britsche gebied van Namagualand, veel kwaad zal 't kleine troepje niet doen, maar er spreekt een geest van wil en durf uit, die wel beteekenis heeft.

Ook de Kongogrens is door de D. overschreden. Zij hebben een inval in 't Belg. gebied gedaan. België zal in samenwerking met Engeland en Frankrijk verdedigingsmaatregelen treffen.

Japan heeft zijn actie tegen 't D. pachtgebied Kiautsjau in China ingezet door een blokkade. De bedoeling is, mag men de officieel afgelegde verklaring gelooven, geen andere dan het (voor 99 jr.) gepachte gebied aan China terug te geven. Of de mogendheden en China zelf wel heel gerust zijn over den ernst dier verklaring?

Kenmerkelijk voor het aanstekelijke van de oorlogsstemming is zeker wel de verklaring door den staatssecretaris voor Indië, Crew, afgelegd, dat de Indische militairen er naar verlangen naast hun Engelsche kameraden in Frankrijk te strijden. Men kan aannemen, dat de geestdrift onder de bevolking voor dezen oorlog groot genoeg is om alle binnenlandsche onlusten onmogelijk te maken.

Wij willen aan deze geruststelling niets van haar waarde ontnemen, maar van elders hoort men dan toch wel andere noten kraken. Er hebben althans geruchten geloopen, dat de Jong Turksche partij te Kaïro een opstand voorbereidt. Er zijn maar weinig Br. troepen in Egypte en dit zou de gelegenheid schoon maken om den slag te slaan. Wie daar op dit gebrek aan sterkte rekent, zou echter bedrogen kunnen uitkomen, want Engeland is wel degelijk bedacht op een bezetting van Egypte. Port Saïd, bij den ingang van 't Suezkanaal, is dadelijk bezet en het kanaal onder Britsche leiding gesteld.

De Duitsche regeering heeft verklaard zich over alles, wat in de koloniën gebeurt, niet ongerust te maken, over het koloniaal gebied zal niet in de koloniën, doch op de slagvelden en de zeeën van Europa, definitief beslist worden en de afloop hiervan wil zij met vertrouwen afwachten.

Wij willen nog niet trachten eenige voorspelling te doen over den loop der groote gebeurtenissen, maar in dit ééne opzicht gelooven wij wel, dat Duitschland gelijk heeft. Over 't lot der koloniën zal door den grooten strijd in Europa worden beslist. Zelfs het optreden van Japan zal daarop niet van overwegenden invloed zijn. Wie in Europa wint, zal aan de andere partij de voorwaarden opleggen en hierbij zullen de koloniën voor een zeer voornaam deel de verzoeningsportiën worden.

Britsch Nieuw-Guinea.

De vorige week zagen wij, welke economische waarde Kaiser Wilhelmland of Duitsch Nieuw Guinea had. Vergelijken wij daarmede het ten Zuiden daarvan gelegen Papoea of Britsch Nieuw Guinea. Ook in deze kolonie maken de gesteldheid van den bodem en een sterke doch gelijkmatig verdeelde regenval de verbouwing van alle

waardevolle tropische producten mogelijk. Langs de kust vindt men over eene groote uitgestrektheid een rijken alluvialen en vulkanischen bodem en niet minder vruchtbaar land treft men op 6000 voet hoogte aan. Er is een streek tusschen kust en heuvelland, waar van Mei tot November groote droogte heerscht, doch deze streek heet voor de verbouwing van tabak, katoen en vezelstoffen niet ongeschikt. Over het geheel is de regenval meer dan voldoende, blijkens de waarnemingen, verricht door het net van meteorologische stations, dat de regeering over de kolonie sloeg. Zelfs schijnt het onkruid op vele plaatsen zoo welig op te schieten, dat het voor den planter eene ernstige belemmering vormt, waarom de regeering proeven nam tot tegengang van dit euvel door bezaaiing met verschillende grassoorten. De meeste landbouwondernemingen vindt men in het centrum en het Oostelijk deel der kolonie met eene neiging tot snelle uitbreiding in Zuid-Oostelijke en Westelijke richting. In eerstgenoemd gedeelte waren in begin 1912 in exploitatie 192 ondernemingen met eene bewerkte oppervlakte van 24707 acres of gemiddeld 128 acres per onderneming. Hoofdzakelijk werden er klappers geplant (15993 acres). Voorts rubber (4496 acres), sisalhennep (2757 acres), koffie, katoen, tabak, thee, kapok, cacao, enz. In den beginne werd er nog al in grondaanvragen gespeculeerd; hieraan werd door doelmatige regelingen een einde gemaakt. Behalve door middel van de oprichting van meteorologische stations is de regeering in het belang van den landbouw werkzaam door de inrichting van proefstations, demonstratievelden, landbouwscholen, een economisch museum en een agrarische bibliotheek. Voorts geeft zij een goed voorbeeld door de exploitatie van 6 klapper- en pararubber ondernemingen in verschillende deelen des lands. De inheemsche bevolking wordt gedwongen tot den aanplant van klappers, met welk gewas thans eene uitgestrektheid van naar schatting 350.000 acres is beplant.

Papierfabriek in Britsch Indië.

Te Calicoet wordt eene nieuwe fabriek opgericht voor de bereiding van papier uit bamboepulp. Bij ons bepaalt men zich tot proefnemingen met rijstestroo en is nog geen stap verder.

China petroleumland.

De Standard Oil Company heeft eene groote expeditie in 2 groepen uitgezonden naar Bakoe en Sjanghai om den petroleumrijkdom van China te onderzoeken. Deze beide groepen zullen na hun onderzoek zich in Honanfoe, 400 Eng. mijlen ten Zuiden van Peking, vereenigen. Voor het onderzoek is het geheele Chineesche rijk voorts verdeeld in 6 districten, ieder onder een directeur. In de provincie Sjensi, Oostelijk van Honan, is men met boren begonnen.

Het Chineesche budget.

Sedert 1911 maakt de Chineesche regeering telken jare eene begrooting van uitgaven en raming der inkomsten. Al wordt daarbij zooveel mogelijk gestreefd naar een sluitend maken der begrooting, het valt niet te ontkennen, dat er nog een vrij groote speling is. En geen wonder, want zoowel uitgaven als inkomsten kunnen slechts worden benaderd; er is geen enkele behoefte vooralsnog absoluut dringend te noemen noch de juiste omvang daarvan te bepalen, evenmin als met bijna mathematische zekerheid de ontvangsten kunnen worden geraamd. Zoo werd bij de begrooting voor 1911 gerekend op 1 milliard dollars ontvangsten en op evenveel uitgaven, terwijl ontvangen werd 1.4 milliard en uitgegeven 1.6 milliard, dus met een deficit van 200 millioen dollars.

Terecht wordt er naar gestreefd, de begrooting te zuiveren van ontvangsten uit middelen, welke economisch nadeelig werken, zooals de li-kin of binnenlandsche tollen. De voornaamste ontvangsten, die een groot en zeker rendement waarborgen, zijn de grondbelasting, de in- en uitvoerrechten, en het zout. Andere ontvangsten, die in belangrijkheid geleidelijk toenemen, zijn rechten op tabak, alcoholica, suiker en mijnontginning. De uitgaven stegen van 1100 millioen francs in 1911 tot 1600 millioen francs in 1913. Deze uitgaven werden vooral gedaan voor het leger, de politie en justitie. Ook de uitgaven van het departement van financiën zijn enorm gestegen, nl. van 260 millioen francs in 1911 tot 925 millioen francs in 1913. Doch dit laatste is slechts van tijdelijken aard en dient alleen om den financieelen toestand te verhelderen, door aanzuivering van achterstallige betalingen op buitenlandsche leeningen.

Een andere gelukkige hervorming is de scheiding tusschen gewone en buitengewone inkomsten en uitgaven.

De rubbermarkt in 1914.

Voor 1914 verwacht men een enorme toename van de productie der rubberondernemingen; een goede vraag naar rubber, maar buiten verhouding tot de toename der productie; en dientengevolge een prijs ver beneden het gemiddele der vorige jaren. Terwijl in 1906 verkocht werd eene hoeveelheid van 348 ton rubber, was deze hoeveelheid in 1912 reeds gestegen tot 17657 ton. De schitterende prijzen in 1909 en 1910 behaald en die den rubberboom veroorzaakten, bewogen alleen het Engelsch kapitaal reeds om, in rubberondernemingen voor een bedrag van 75 millioen pd. st vast te leggen. Die ondernemingen zullen 4 jaar later in productie komen, waarvan een enorme toename in de productie is te verwachten.

Ook de met rubber in cultuur genomen oppervlakte nam gestadig toe; in 1908 nog slechts 495000 acres, was zij in 1912 reeds tot 982000 acres gestegen. Alleen in Ned.-Indië valt ter zake eene toename te constateeren van 140000 acres. De hoogste prijzen werden behaald in 1910 nl. 11 sh. $11\frac{1}{2}$, de laagste tot dusver in 1908 n.l. 2 sh. $10\frac{1}{2}$; doch in 1913 daalde de prijs tengevolge van den enormen aanwezigen voorraad tot 2 sh. $0\frac{1}{4}$.

Opmerkelijk is de toename van de opbrengst der cultuurondernemingen, van slechts 1010 ton in 1907 op 12.252 ton in 1912, terwijl zij voor 1919 naar schatting 302.450 ton zal bedragen. De opbrengst van de wilde rubber gaat achteruit. De uitvoer hiervan uit Brazilië wordt voor 1914 geschat op 50.000 ton, terwijl de geteelde rubber naar schatting 84250 ton zal geven.

Staats- of particuliere spoorwegen?

Terwijl in ons Indië in beginsel is besloten en ook in de practijk is toegepast, dat de stamlijnen in bezit en exploitatie van den staat zullen zijn, en de voedingslijnen aan het particulier initiatief worden overgelaten, is men in Britsch Indië nog niet zoover. Op het eind van 1912 waren daar 33.483 Eng. mijlen spoorweg in exploitatie; $\frac{2}{3}$ van deze lengte was eigendom van den staat, doch slechts $^1/_5$ ook in exploitatie door het Gouvernement. De voorstanders der nationalisatie wijzen op den uitstekenden staat waarin de spoorwegen verkeeren, waarvan het Gouvernement eigenaar is en op de lage tarieven, die daarop geheven worden. Zij vragen ook om staatseploixtatie, opdat de voordeelen daarvan den Britsch Indischen belastingbetaler ten goede zullen komen, instede van zooals thans het land uit te vloeien. Groot bezwaar wordt verder ondervonden, vooral ook uit krijgskundig oogpunt, van het verschil in spoorwijdte tusschen de verschillende spoorwegen, terwijl in verband met het toenemend verkeer alle smalle lijnen dienden omgebouwd te worden tot grooter spoorwijdte. De tegenstanders erkennen de bezwaren aan dat verschil in spoorwijdte verbonden, doch Britsch Indië zou volgens hen een armer land zijn geweest als de regeering oorspronkelijk niet den moed gehad had over dit bezwaar heen te stappen. Zij vreezen voorts, dat aanleg van staatswege zal leiden tot het tot stand komen meer van uit politiek en militair oogpunt belangrijke lijnen dan van uit commercieel oogpunt productieve verbindingen. Uit de practijk opgedaan met de Belgische, Duitsche en Australische spoorwegen, wordt dan verder aangetoond, hoe staatsexploitatie slechts schijnbaar aan de ontwikkeling van handel en nijverheid bevorderlijk is, hoe bijvoorbeeld de risico voor het verlies of schade gedurende het vervoer, feitelijk bij de staatsexploitatie op gelijke wijze als bij de particuliere exploitatie komt voor den afzender of ontvanger, niet voor den vervoerder. Voorts wordt door bureaucratische maatregelen het reizigersvervoer belemmerd, terwijl het personeel der particuliere spoorwegen in allerlei opzicht in beter conditie verkeert. Toegegeven wordt, dat in Britsch Indië feitelijk thans een spoorwegmonopolie heerscht; doch lang zal dit niet duren, want evenals in Engeland beginnen de automobielen het spoorwegvervoer voelbaar concurrentie aan te doen.

De Afrikaansche spoorwegen.

Men vindt thans in Afrika eene lengte van ruim 47000 KM. spoorwegen in exploitatie. Daarnaast is 2700 KM. lijn in aanbouw en zijn 14000 KM. geprojecteerd, terwijl de bouw daarvan bereids is toegestaan.

Van die 47000 KM. ligt $^4/_5$ in de Engelsche koloniën met eene spoorwijdte van 1.067 M. De spoorwegen in Oeganda, Madagascar, de Duitsche, Portugeesche en Belgische koloniën hebben 1 M. spoorwijdte, de Italiaansche 0.95 M. De bouwkosten zijn zeer verschillend, doch gemiddeld 100.000 francs per KM.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Havenverkeer te Soerabaja.

Uit het Verslag van de Kamer van Koophandel en Nijverheid te Soerabaja over het jaar 1913, blijkt, dat het scheepvaartverkeer aldaar gestadig toeneemt. Tegenover 1128 binnengekomen schepen in 1912 met een totalen inhoud van 2241.615 reg ton, staat voor 1913 een aantal van 1198 stoomschepen met totaal 2.476.382 reg. ton. Het aantal Ned.-Indische stoomschepen nam toe met 50 schepen en 76000 ton, het aantal Nederlandsche met 5 schepen en het aantal tonnen met 78000 ton. (Ned. Zeewezen).

Encyclopaedie van Ned. West-Indië.

De afleveringen van de Encyclapaedie van Ned. West-Indië volgen elkander met spoed. In de thans verschenen 4e afl. trekken vooral de aandacht, en zijn het uitvoerigst behandeld, de artikelen over de West-Indische Compagnie en over Credietinstellingen. De beschrijving der Crustacea of schaaldieren is verder eveneens vrij uitvoerig, evenals (uit den aard der zaak), die van het eiland Curaçao, waarvan het slot in de volgende afl. eene plaats za lvinden.

Recht in Ned.-Indië.

Op de volgende verhandelingen in de nos. 9—12 van dl. 102 van „Het Recht in Ned.-Indië" zij de aandacht gevestigd.

Voldoet het ten aanzien van de executie van civiele residentie gerechtsvonnissen op Java en Madoera gevolgde stelsel aan de eischen der praktijk? Zoo neen, op welke wijze zou daarin verbetering kunnen worden gebracht? I. Praeadvies van Mr. A. W. Hartman. II. Prae-advies van Mr. F. C. Hekmeijer. — Recht van overgang geheven van eene landbouwconcessie in het landschap Deli, door Mr. J. F. A. M Buffart. — Iets over artikel 223 van het Inlandsch reglement, door Mr. Savolea.

Rechtsbedeeling in Ned.-Indië.

Ter Landsdrukkerij te Batavia verscheen de Statistiek der rechtsbedeeling in Nederlandsch-Indië over het jaar 1909.

De Inleiding vangt aan als volgt: „De laatst verschenen

statistiek der rechtsbedeeling in Ned.-Indië is die over de jaren 1905 en 1906. Naar aanleiding van de missieve van den 1en Gouvernements-secretaris van 10 April 1912 No. 802, waarbij, in verband met de voorgenomen reorganisatie van de politierechtspraak hier te lande, verzocht werd om de nieuwste statistische gegevens nopens de rechtsbedeeling, werd de statistiek ovoer het jaar 1909, waarvan de gegevens compleet waren, in bewerking genomen, met voorloopige terzijdestelling van die over de jaren 1907 en 1908. De statistieken over 1910 en 1911 konden toen echter nog niet worden bewerkt, aangezien de daarvoor benoodigde gegevens nog niet ontvangen waren.

In opvolging van de vele wenken van Dr. C. A. Verrijn Stuart, werden de gegevens voor bijgaande statistiek, althans voor zoover de misdrijfzaken aangaat, verzameld door middel van telkaarten."

De Permalims van Noord-Habinsaran (Sumatra).

In het jongste jaarverslag (over 1913) van den Topografischen Dienst in Ned.-Indië (waarvan hier beneden een overzicht van den inhoud volgt), vindt men een interessant (geïllustreerd) opstel van den 1en luitenant van den Topografischen dienst L. H. C. Horsting, over de secte der Permalins in Noord-Habinsaran, welke op de volgende wijze ontstaan is.

In 1890 maakte een Italiaansch Israëliet Modigliani een reis door de Bataklanden om zoölogische bijzonderheden te verzamelen. Hij bezocht toen ook de nog onafhankelijke landen, overal steeds als gids vergezeld door de Batakker Goeroe Somalaing. Met dezen en eenige hoofden sprak hij veel over den joodschen en den Roomsch-Katholieken godsdienst, met het gevolg, dat Goeroe Somalaing in 1892 besloot een nieuwe godsdienstige secte op te richten, die der Permalins.

Leerstellingen. Deze zijn een mengelmoes van het heidensche, het joodsche, het roomsche geloof en den Islam, Jehova is hun God, die Singga Maharadja als zijn vertegenwoordiger heeft aangewezen. De ziel van den Permalin krijgt na diens dood een plaats aan de rechter zijde van Jehova. Driemaal daags wordt gebeden. Het varken is een onrein dier (dit heeft tot gevolg, dat de Permalin-hoeta's heel wat zindelijker zijn dan die van hun heiden- en christen-stamgenooten). Voor elk Permalin-huis vindt men steeds een kommetje wijwater, waarin bloemen en een citroen. Het niet willen betalen van belasting en het niet willen verrichten van heerendiensten wegens godsdienstige overtuiging komt individueel voor, doch nimmer van groote massa's tegelijk. Bij eerste kennismaking is de Permalin terughoudend; stelt hij echter eenmaal vertrouwen in iemand, dan is hij leid- en volgzaam.

Verblijfplaatsen. Men treft de Permalins aan: 1o. verspreid in de onderafdeelingen Toba, Toba Morgvlakte, Dairilanden en Baros der residentie Tapanoeli. 2o. In hoeta's vereenigd in de onderafdeeling Habinsaran dier zelfde residentie.

Met dezen eigenaardigen, weinig bekenden volksstam, maakte de heer Horsting persoonlijk kennis in December 1912 en vertelt daarvan in zijn artikel verschillende bijzonderheden hunner levenswijze. Hij mocht van dat volk steeds alle mogelijke hulp ondervinden, trouwens de civiele gezaghebber van Habinsaran noemde hen zijn beste onderdanen.

Alle bevelen van het gouvernement zijn zij bereid op te volgen, mits zij hun eigen godsdienst mogen blijven belijden en niet gedwongen worden Christen te worden. Deze laatste omstandigheid is wellicht de oorzaak, dat de zending in de Bataklanden deze lieden niet genegen is.

De heer Horsting laat zich hieromtrent aldus uit: „Het is zeer eigenaardig te hooren, dat de Permalins door de zending als een groot gevaar worden beschouwd en beschuldigd worden, het plan te hebben, zoodra ze in de gelegenheid daartoe zijn, de Europeanen te vermoorden. Deze meening is beslist onjuist. Waar acht jaar geleden in deze onafhankelijke landen de triangulatiewerkzaamheden moesten worden gestaakt, kan men nu overal veilig reizen en verblijven en is de bevolking, hoewel zelfstandig en niet slaafsch, in alle opzichten behulpzaam......"

„Heerscht er onrust onder de Permalins, dan is zoo goed als zeker de godsdienst in het spel. Hun gebied grenst aan de Christenstreken en voor het Christendom wordt den laatsten tijd propaganda onder hen gemaakt. De bezoeken van goeroes en zendelingen vinden ze echter lastig en ze zien er hun godsdienst door bedreigd. Er zal dus veel tact worden vereischt om te voorkmen, dat de welwillende gezindheid van dit sympathieke natuurvolk in een minder vriendschappelijke overgaat".

Jaarverslag van den Topographische dienst.

Behalve bovengenoemd artikel, bevat het jongste verslag van den Topographischen dienst in Ned.-Indië nevens tal van gegevens over het in 1913 door dien tak van dienst verrichte (waarbij een groot aantal kaarten zijn gevoegd), nog de volgende „Bijdragen van gemengden aard".

De goenoeng Lamongan, door L. F. van Gent. — De Goenoeg Merapi (December 1909—Juni 1913). — De piek van Bonthain (Lompo Battang), door P. H. Santé. — Eenige tochten door Midden-Celebes, door J. H. N. P. Jacobs.

Een nieuw werk van den heer Van Kol.

Bij W. L. en J. Brusse's uitgeversmaatschappij te Rotterdam verscheen: Drie maal dwars door Sumatra en zwerftochten door Bali, door H. van Kol, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Met vele inllustraties naar fotografieën en twee kaartjes (aangevende de reisroute van den schrijver).

We namen van den inhoud van dit zoo juist ontvangen boek nog slechts vluchtig kennis, zoodat eene nadere aankondiging thans achterwege moet blijven.

De Nederlandsche Handel-Maatschappij.

No. 12 van de serie geschriften „Populair Wetenschappelijk Nederland" bevat een studie van Dr. C. te Lintum over de Nederlandsche Handelmaatschappij, het vermaarde handelslichaam, dat, met zijn machtige geldmiddelen, een zoo groote en gewichtige rol speelt, ook met betrekking op Nederlandsch-Indië.

Sedert Mr. H. W. Tydeman in 1868 zijn bekend werk over de Ned. Handelmij. het licht deed zien (te voren verschenen massa's brochures, waarin dat lichaam voortdurend aan felle aanvallen bloot stond), is de literatuur betrekkelijk weinig toegenomen, zoodat Dr. te Lintum een goed en nuttig werk heeft verricht met een schets te geven van de lotgevallen tot den tegenwoordigen tijd. O.i. is de schrijver er in geslaagd een duidelijk beeld te geven van den tegenwoordigen belangrijken werkkring der Maatschappij met hare oude eigenschappen (veelal van geheimhouding) en haar nieuwe (die der publiciteit), zooals ze zich in den loop der tijden heeft ontwikkeld. Dr. te Lintum, die in zijn werk o.m. portretten heeft doen opnemen van belangrijke figuren in de geschiedenis der Mij., heeft gestreefd naar de meest mogelijke onpartijdigheid en alle economische beschouwingen achterwege gelaten.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 34: Overzicht van de rietsuikerindustrie in de verschillenre landen van productie gedurende de laatste 5 jaren, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Bepaling van kininesulfaat in kinabast, door P. J. Kruysse. — On some results of the botanical investigation of Java 1911—1913), door C. A. Backer, besproken door Dr. A. Pulle. — De koffiemarkt op Java in de eerste zes maanden van 1914. — Reglement betreffende de heffing van havengeld te Pelaboean Ratoe. — De begrooting van Ned.-Indië voor 1915. — De handel van de Straits Settlements gedurende het eerste kwartaal van 1913 en 1914. — Kultuurberichten. — Productieberichten van kultuurondernemingen. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

J. J. Benjamin. †

Van den heer Benjamin, een bekende Indische figuur, wiens overlijden dezer dagen in de dagbladen werd bekend gemaakt, schrijft de Ind. Merc.:

Ten einde nog eenige nadere bizonderheden te kunnen mededeelen omtrent den heer J. J. Benjamin, Directeur der Koloniale Bank, wiens overlijden aan boord van het s.s. „Tambora" door ons in ons vorig nummer bericht werd, hebben wij ons gewend tot de Directies van eenige instellingen, tot welke de heer Benjamin in betrekking gestaan heeft.

Wij vernamen, dat de heer Benjamin, voor dat hij bij de Koloniale Bank een werkkring vond, werkzaam was bij de N. V. „Handelsvereeniging Amsterdam". Toen deze maatschappij in 1879 opgericht werd, was hij Procuratiehouder, terwijl hij in 1883 tot haar Agent te Soerabaja werd benoemd. Nadat hij deze instelling verlaten had ,werd hem de leiding opgedragen van het Agentschap der Ned.-Ind. Escompto Maatschappij, waarna hij in 1896 overging bij de Koloniale Bank.

Bij deze instelling was namelijk de betrekking van Hoofdagent te Soerabaja, door het aftreden van den heer Coster van Vuuren, vacant geworden, en nu werd de heer Benjamin in diens plaats benoemd. Hij nam dit Hoofdagentschap waar tot 1912, en werd na het overlijden van den heer Calkoen benoemd tot Directeur.

De overledene was een man van groote bekwaamheid en had een helder inzicht in zaken. Hij was zeer gezien bij allen die met hem in aanraking kwamen,in het bijzonder bij het personeel der Koloniale Bank en bij dat der ondernemingen, onder beheer der Bank staande. Hij was cultuurman in zijn hart en voelde veel voor den inlander en voor Java in het algemeen.

Mochten sommigen ook van oordeel zijn, dat hij in wat men de „Indische richting" noemt, wat ver ging, bij hem stond steeds voor ooggen: „gouverner c'est prévoir", en dit denkbeeld gaf hem de overtuiging, dat daarom juist vaak met bestaande toestanden moest gebroken worden, om uit eigen beweging te doen, wat anders door de omstandigheden zou worden opgedrongen.

Nog maakte de heer Benjamin deel uit der Commissie van advies van het Hoofdagentschap der Utrechtsche Levensverzekering Maatschappij te Soerabaja en was tevens Commissaris der N. V. Fabriek van stoom- en andere werktuigen „Kalimas" te Soerabaja.

Ge Gouvernements-pandhuisdienst.

Bij G. Kolff en Co. te Batavia verscheen het verslag betreffende den gouvernements-pandhuisdienst over het jaar 1913. Een reusachtig boekwerk, waaruit helaas blijkt, dat deze tak van dienst ook in Indië in zeer bloeienden toestand verkeert.

Dien indruk krijgt men te meer bij de aanschouwing der toegevoegde platen, welke bijna alle betrekking hebben op het inwendige van het gouvernements-pandhuis te Soerabaja; tallooze rijwielen bijv. staan tot tijdelijken stilstand gedoemd!

De ramp te Benkoelen.

Het Weekblad voor Indië, dat altijd actief is in het weergeven van het belangrijkste gebeuren in Ned.-Indië, geeft in No. 14 een overzicht, in woord en beeld, van het geteisterde Benkoelen.

Nederlandsche Zendingsbode.

No. 35 van de Ned. Zendingsbode bevat een uittreksel uit een reisverhaal van zendeling H. Weiss in Suriname (uit het Duitsch vertaald door E. Weiss).

We nemen uit het verhaal slechts dit over:

„Een reis in het boschland is niet geheel zonder gevaar voor de gezondheid. Vooral de Zendingsposten Bergendal, Koffiekamp en Ganzee zijn voor den Europeaan ongezond. Men wijt het hoofdzakelijk aan de Koorts-Muskito, doch het is een bewezen feit, dat de Malaria niet alleen door dit insect wordt overgebracht. Want dikwijls woedt de Malaria op heftige wijze op tijden dat er weinig Muskiten zijn. Doch de oorzaak schijnt nog niet bewezen te zijn. Dr. Hovenkamp, Chef van het Militair-Hospitaal te Paramaribo zegt: „De overbrenging van de Boschkoortsen door de Malaria-Muskito (Anopheles-Albipes) is aan de band van de wetenschap bewezen, doch voor de overbrenging op andere wijze ontbreekt voor de wetenschap het bewijs"."

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften, en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscourant, enz.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155.**

Vijf Dames voor pianolessen.
Een Heer voor muzieklessen.
Een Dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.
Twee Dames voor teeken- en schilderlessen.
Twee Dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.
Eene Dame voor lessen in de Fransche taal.
Vijf Dames als kinderjuffrouw naar Indië.
Een Dame als hoofd der huishouding.
Een dame voor Fransche en Italiaansche conversatielessen.
Eene dame voor Paedagogische adviezen.
Eene Dame voor handwerklessen.
Drie Dames voor Vioollessen.
Een Dame voor zanglessen.
Eene Dame voor schrijf-, kopiëer- en vertaalwerk.
Een Dame voor lessen in machineschrijven, stenographie en moderne talen.
Een Dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken
Een Dame voor opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
Een Dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.
Twee Dames voor het waarnemen der huishouding.
Een dame als Lectrische of Dame van Gezelschap.
Een Dame als Stenotypiste voor Indië.
Drie heeren voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.
Een Dame voor het waarnemen der huishouding.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van „Oost en West", geen direct belanghebbende, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch.
D. A. P. KOK, Marialaan 162a,	Lochem.	Maleisch, gediplomeerd.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch. Maleisch. Madoereesch.
H. TH. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	Javaansch. Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, van Speijckstraat 1,	Utrecht,	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:
De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

VELP — STEEG — ELLECOM — DIEREN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.

GOUDA Nachtlichten

in doozen van 8, 10 en 12 stuks.

HET BLOUSEN-HUIS,

PH. BIERMAN.

Hoogstraat 21. DEN HAAG. Telefoon 7293.

BLOUSES.
PEIGNOIRS
COSTUUMROKKEN
JAPONNEN

in alle genres. Extra groote maten.

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes

Noordeinde 6, vis à vis Plaats **BERNARD DRABBE** DEN HAAG TELEFOON 2162

Specialiteit **Indische Uitrustingen**

Dunne Lingerie's, Katoenen Damast Tafelgoed, Bedlakens, Sloopen en Goelings in gegarandeerde Indische Maten :-:

BOEKJES MET VOLLEDIGE OPGAVE GRATIS

DISTILLEERDERIJ EERSTE KLASSE

Likeurstokerij „DE GEKROONDE LELIE".

Jenever
Brandewijn
Cognac

Opgericht 1821.

Gestookte
Citroen,
Oranjebitter

Fijne Likeuren in alle sterkten en hoeveelheden verkrijgbaar.

MOBACH & Cie, - Zuid Binnensingel 20, - Teleph. H. 1984, - DEN HAAG

Brengt een bezoek aan BOEATAN

: Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID :

Indisch Restaurant

Vereeniging „OOST EN WEST"
LAAN v. MEERDERVOORT 187
Telephoon 2655.

INDISCHE KOKKIE

GROOTE VERSCHEIDENHEID VAN

OOSTERSCHE GERECHTEN.

Zorgzame en zindelijke bereiding verzekerd.

Billijk tarief.

TJOBALAH SATOE KALI,
SEMTOENANTI DATANG KEMBALI.

Diners vanaf f 1.75.
Plat du Jour à f 1.25.

Uitzending van allerlei Schotels en Gebakken met verhooging van bezorgloon.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD wordt niet alleen gelezen door de duizenden leden der Vereeniging in Moederland en Koloniën, maar ook op de Mailbooten, en in groote Hotels, Café's en Stations...

Nieuwe Voeten aanbreien.
met wol = 50 cts
met katoen = 40 „
breiloon inbegrepen.

Wol in alle kleuren voorradig.
Eigen gebreide Sokken voor het Roode Kruis, extra prijzen. 8265

Aanbevelend
J. L. ALBERS,
Tel. 7289. Korte Houtstraat 14c.

VINTGES & C°.

Gedempte Burgwal 14.

Tel. H. 1557-1558. Beurs H. 2062.

Effecten.
Coupons.
Prolongatiën.
Rekening-Courant.
Safe-Deposit.

7390

N. V. Boekdrukkerij v/h Firma T. C. B. ten Hagen

'S-GRAVENHAGE = NOBELSTRAAT 20

Beleefde aanbeveling voor de levering van alle voorkomende Drukwerken, als:

AANDEELEN	KWITANTIËN
ADRESKAARTEN	MEMORANDUMS
BESTEKKEN	OBLIGATIES
BROCHURES	PROGRAMMA'S
BOEKWERKEN	PROSPECTUSSEN.
BILLETTEN	PRIJSCOURANTEN
BRIEVENPAPIER	REKENINGEN
CIRCULAIRES	STAATWERK
ENVELOPPEN	WEEKLIJSTEN
FACTUREN	WISSELS

in zwart en kleurendruk, in den kortst mogelijken tijd.

LEVERING VAN CLICHÉS | Billijke prijzen | REGISTERFABRIEK

GROBBE - COMESTIBLES

's-Gravenhage, Bankastr. Theresiastr. 87. Tel. 226. Tel. 444.
Scheveningen, Fred. Hendrikl. 70. Tel. 306.
Rijswijk, vh. J. L. MEIJS & Zn. Willemstraat 9. Tel. 49.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,

Steeds verkrijgbaar onze van ouds bekende Indische SPEKKOEK à f 1.20.

Huishoudelijke- en Keuken-Artikelen.

Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN

24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG

TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.

Gas- en Elec. Ornamenten

Haarden en Kachels.

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Lingerie

en

Huishoudgoederen

tot matige prijzen.

A. A. BOLT, Confiseur-Patissier.

Bankastraat 4c, 4d, 4e, 4f. Hofleverancier. **'S-GRAVENHAGE.**

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

Ook verkrijgbaar in „BOEATAN", Heulstraat 19.

Centraal Instituut voor Lichamelijke Opvoeding,

LAAN VAN MEERDERVOORT 104.

Opleiding voor de verschillende examens **GIJMNASTIEK**

Aanvang van den NIEUWEN CURSUS 7 SEPTEMBER a.s.

Aanmelding en inlichtingen *Badhuisweg 18, Scheveningen.*

565 HET BESTUUR.

Fournisseurs de S. M. la Reine. Fournisseurs de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons, Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES.

Dentelles de Bruxelles Ver'tables.

Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés

Compagnie Lyonnaise

9 Kneuterdijk - LA HAYE.

Kunstzalen d'Audretsch.

HOOGE WAL 16A., 'S-GRAVENHAGE.

Voortdurende Tentoonstelling

van

Schilderijen, Etsen en Kunstvoorwerpen.

Geopend van 10—5. Zondags van 2—5 uur.

Vrije Toegang.

VOOR

Gemeub. Woningen

wende men zich tot de

N.V. v.h. CORSMIT BROSSOIS,

Korte Voorhout 12a - Tel. 811.

ALTIJD WONINGEN BESCHIKBAAR.

J. A. M. MULDER, Uurwerkmaker.

Noordeinde 182-184 - Den Haag.

TELEFOON 7413.

W. P. de BOCK

PIET HEINSTR. 71-73. TEL. 1769.

GAS- en ELECTR.

ORNAMENTEN.